

**RESULTATEN BEVRAGING INTERNAATS-
WERKING IN TIJDEN VAN CORONA
2 JULI 2020**

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

Inhoud

1	Bevraging internaatswerking in tijden van Corona	2
2	Resultaten	2
2.1	Internaten als veilige haven	2
2.2	Internaten tijdens de paasvakantie	5
2.3	Doorstart van de internaten	5
2.4	Opmaak risicoanalyse	8
2.5	Vragen en bezorgdheden	9
3	Conclusie	11

1 Bevraging internaatswerking in tijden van Corona

Voor heel wat kinderen en jongeren maken internaten¹ het verschil. Dat is zo in ‘gewone tijden’, maar dat is zeker zo in deze onzekere coronatijden. Elk internaat staat op dit moment voor grote uitdagingen. In de eerste plaats is er de zorg voor het welbevinden van de internen. Een andere bijzondere evenwichtsoefening is de herorganisatie van het internaat om alles ‘coronaveilig’ te houden. Hierin spelen risicoanalyses een grote rol. Om de internaten te helpen bij de opmaak van de risicoanalyses en de herorganisatie van de internaatswerking verscheen er [een specifiek draaiboek – annex internaten](#).

Elk internaat beleeft en ervaart deze coronaperiode op zijn manier. Sommige internaten lieten weten dat ze hun corona-ervaringen met de onderwijsoverheid willen delen. Daarom organiseerde de onderwijsinspectie in de week van 15 tot 19 juni een online-bevraging. Alle onderwijsinternaten en ook de internaten met permanente openstelling (IPO’s) kregen de kans om hieraan deel te nemen. In totaal namen **89 van de 175 internaten** deel aan deze bevraging, waaronder 44 gesubsidieerde internaten gewoon onderwijs, 22 internaten gewoon onderwijs van het GO!, 18 internaten buitengewoon onderwijs (inclusief IPO), drie tehuizen en twee internaten die aangeven een specifiek statuut te hebben. Ook op vlak van de samenwerking met scholen is het beeld representatief voor de situatie in Vlaanderen. Het aantal scholen waaruit de internaten internen ontvangen varieert van één tot meer dan twintig scholen, waarbij 85 % van de internaten internen uit twee tot tien scholen opvangen.

Internaten die het wensen, konden in de bevraging aangeven dat ze graag met de onderwijsinspectie telefonisch in dialoog willen gaan over deze coronaperiode. De resultaten van deze telefonische bevraging zijn ook in dit rapport verwerkt.

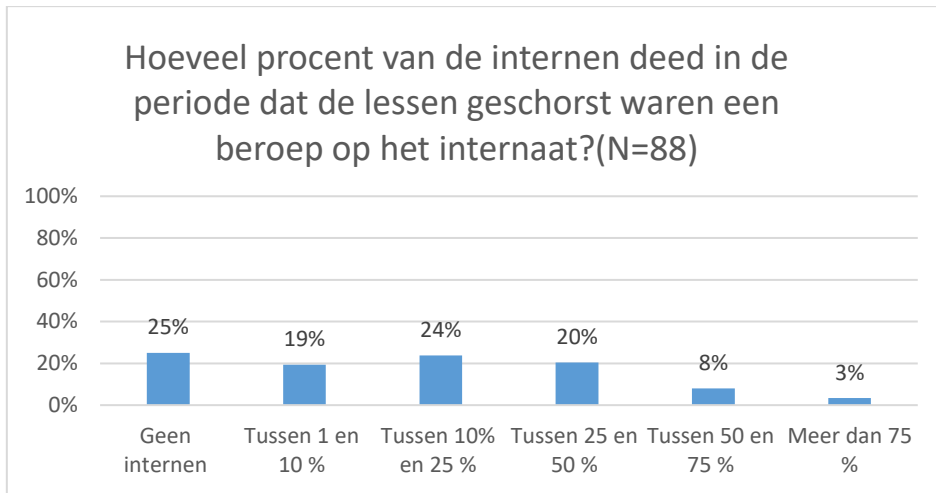
2 Resultaten

2.1 Internaten als veilige haven

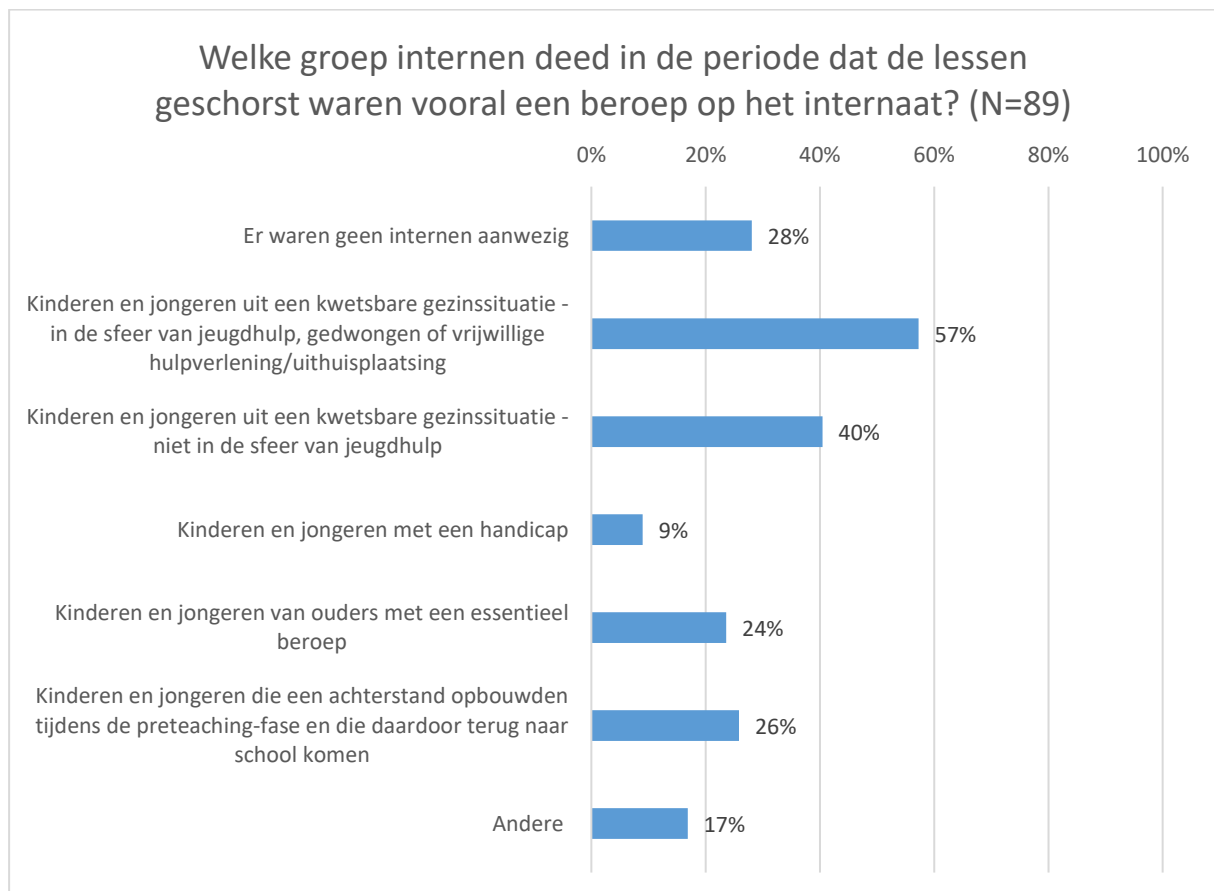
Het eerste luik van de bevraging polste naar de mate waarin het internaat **de eerste weken van de lockdown** fungeerde als een veilige haven voor de internen. We startten met een vraag naar de mate waarin internen in de periode dat de lessen geschorst waren een beroep deden op het internaat. De antwoorden waren erg gevarieerd. In 10 internaten waren er meer dan 50 % van de internen aanwezig. In 22 internaten (25 %) kwamen er geen internen over de vloer. In 17 internaten (19 %) waren er gemiddeld minder dan 10 % van de internen. In 21 internaten (24 %) waren er tussen de 10 en de 25% van de internen. In 18 internaten (20 %) waren er tussen de 25 en 50 % van de internen.

We vroegen de internaten ook hoeveel internen (in absolute aantallen) ze gemiddeld over deze periode opvingen. Het blijkt in totaal te gaan om een 1000-tal internen voor de internaten uit de steekproef.

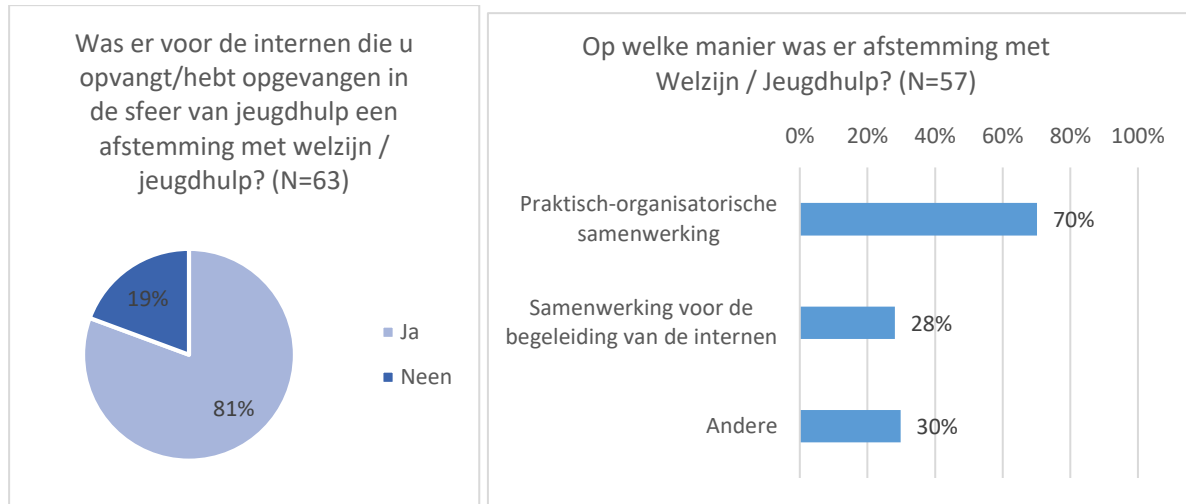
¹ In deze bevraging gebruiken we, omwille van de leesbaarheid, de term ‘internaat’ ook voor de voorzieningen van het Gemeenschapsonderwijs.

Internaten geven aan dat ze vooral kinderen en jongeren hebben opgevangen uit een kwetsbare gezinssituatie - al dan niet in de sfeer van jeugdhulp (respectievelijk 57 % en 40 %). Eén op vier internaten zorgde voor kinderen en jongeren die een achterstand opbouwden in de preteachingfase en daardoor terug naar school kwamen. Nog eens een kwart van de internaten zorgde voor kinderen en jongeren van ouders met een essentieel beroep. In de categorie 'andere' verwijzen internaten naar diverse groepen waaronder kinderen met een lange reistijd naar school, kinderen waarvan beide ouders werken, kinderen die in alle rust willen studeren, stagestudenten, buitenlandse studenten, topsporters...

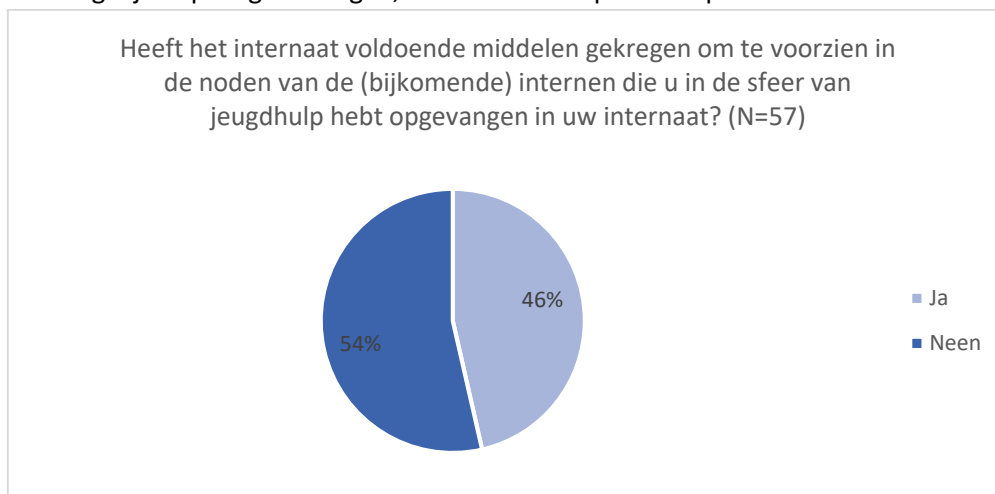
In vier op vijf van de internaten die internen opvangen in de sfeer van de jeugdhulp is er afstemming met welzijn of jeugdhulp. De afstemming was er vooral in de vorm van praktisch-organisatorische samenwerking. Bijna één op drie van de internaten (met internen in de sfeer van de jeugdhulp) werkte samen met welzijn / jeugdhulp voor de begeleiding van de internen.

In de open antwoorden geven internaten aan dat er overleg was met jeugdhulp om uit te maken in welke mate opvang door het internaat tijdens de quarantaineperiode aangewezen was. Internaten overlegden hierover ook intern, met het CLB, met het gezin en het netwerk errond. Soms werden internaten verplicht internen op te vangen (bv. op beslissing van de jeugdrechter). Sommige internaten geven aan dat ze door het on hold plaatsen van andere diensten zoals thuisbegeleiding veel druk ervaren om kinderen en jongeren in crisissituaties op te nemen en ze meer op het voorplan kwamen op het vlak van begeleiding.

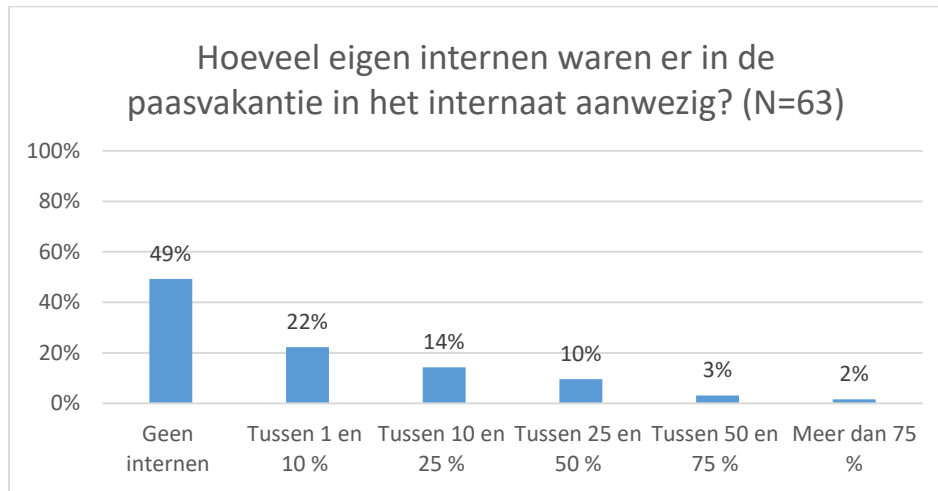
'Ik heb het gevoel dat we veel werk hebben moeten overnemen van de consulenten aangezien deze vooral aan telewerk deden. Hierdoor gingen belangrijke, begeleidende afspraken niet door waardoor wij als internaat opeens op de eerste lijn stonden. Ook noodzakelijke diensten zoals bv. thuisbegeleiding werden soms "on hold" gezet terwijl de opvolging net nu noodzakelijk was.'

De onderwijsinspectie bevroeg ook of de internaten voldoende middelen kregen om te voorzien in de noden van de internen die ze in de sfeer van de jeugdhulp opvingen. Ongeveer de helft van de internaten die in dergelijke opvang voorzagen, antwoordt hier positief op.

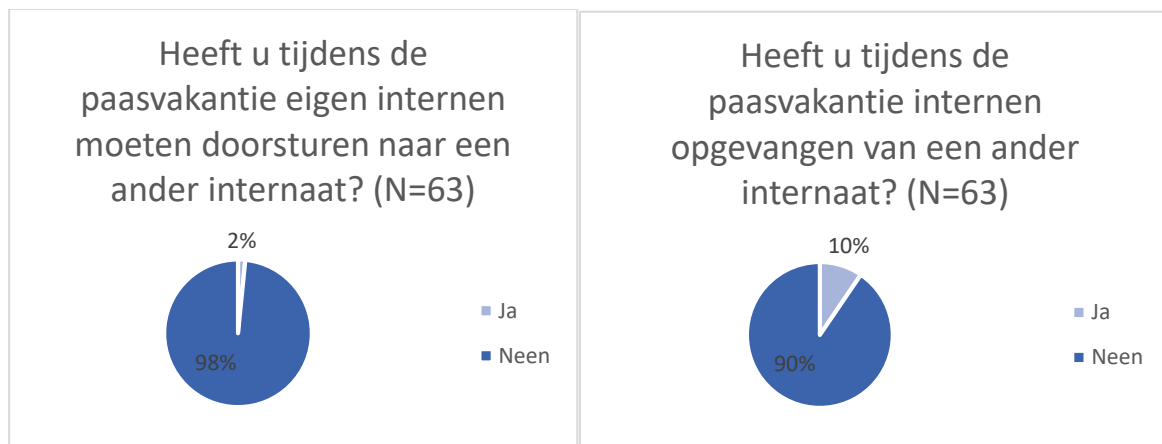

2.2 Internaten tijdens de paasvakantie

Een tweede luik van de bevraging polste naar de toestand **tijdens de paasvakantie**. De vragen hierover werden beantwoord door 63 internaten.

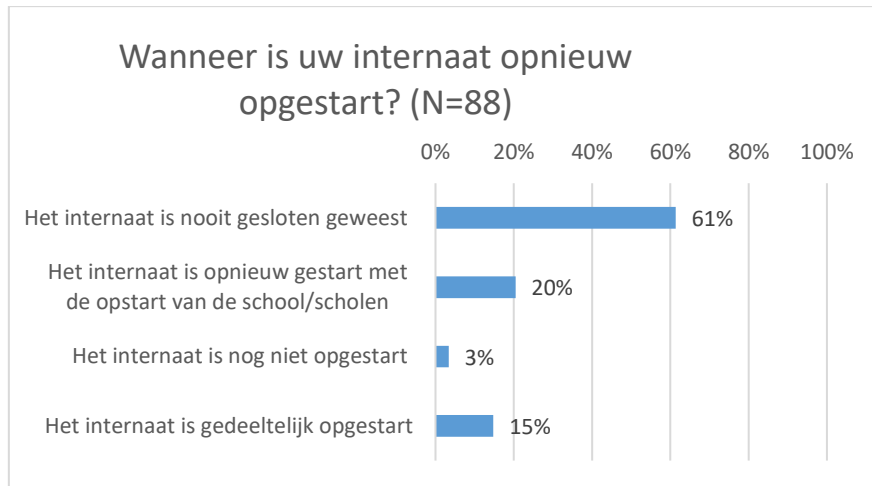

In totaal verbleven er tijdens de paasvakantie 372 internen in de internaten uit de steekproef. In ongeveer de helft van de internaten (31) waren er tijdens de paasvakantie geen internen aanwezig. In veertien internaten (één op vijf internaten) waren er minder dan 10 % van de internen aanwezig. In drie internaten verbleven meer dan 50 % van de internen. In de overige vijftien internaten verbleven er 10 tot 50% van de internen. Eén internaats moest internen doorsturen naar een ander internaat. Zes internaten ving internen op uit andere internaten.

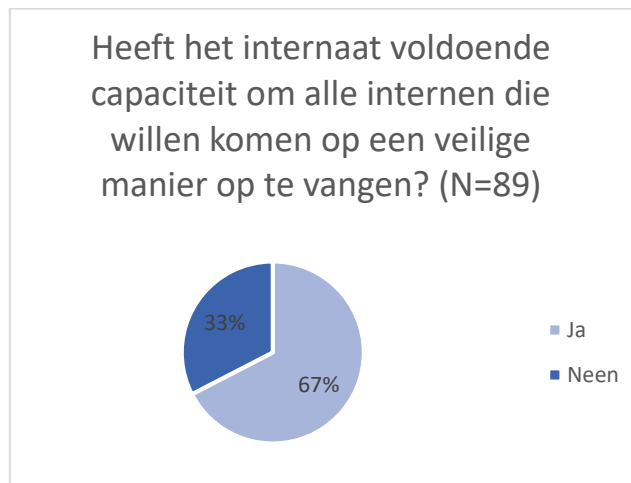

2.3 Doorstart van de internaten

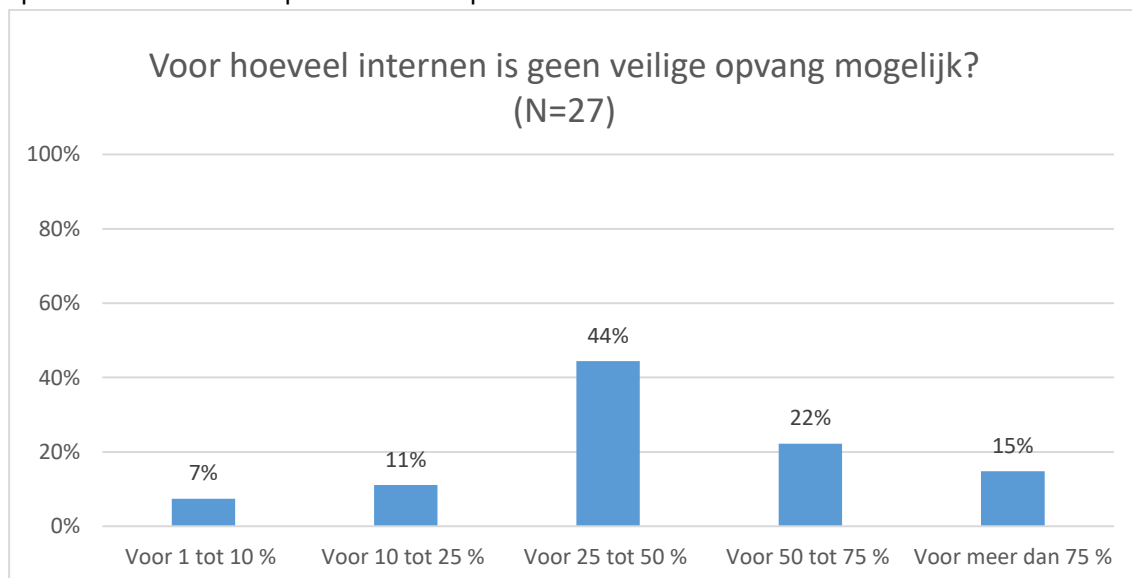
Buiten de paasvakantie is het merendeel van de internaten (61 %) niet gesloten geweest. De internaten (35 %) die wel gesloten zijn geweest, zijn geheel of gedeeltelijk heropgestart met de heropening van de scholen. Slechts drie internaten uit de steekproef vormen daarop een uitzondering en zijn nog gesloten. De internaten die slechts gedeeltelijk heropstartten, geven in de open antwoorden aan dat ze zich beperken tot heropstarters in de (basis)school en/of noodopvang. In sommige internaten bleek uit de risicoanalyse dat ze de veiligheidsmaatregelen niet kunnen naleven bij een volledige heropstart.

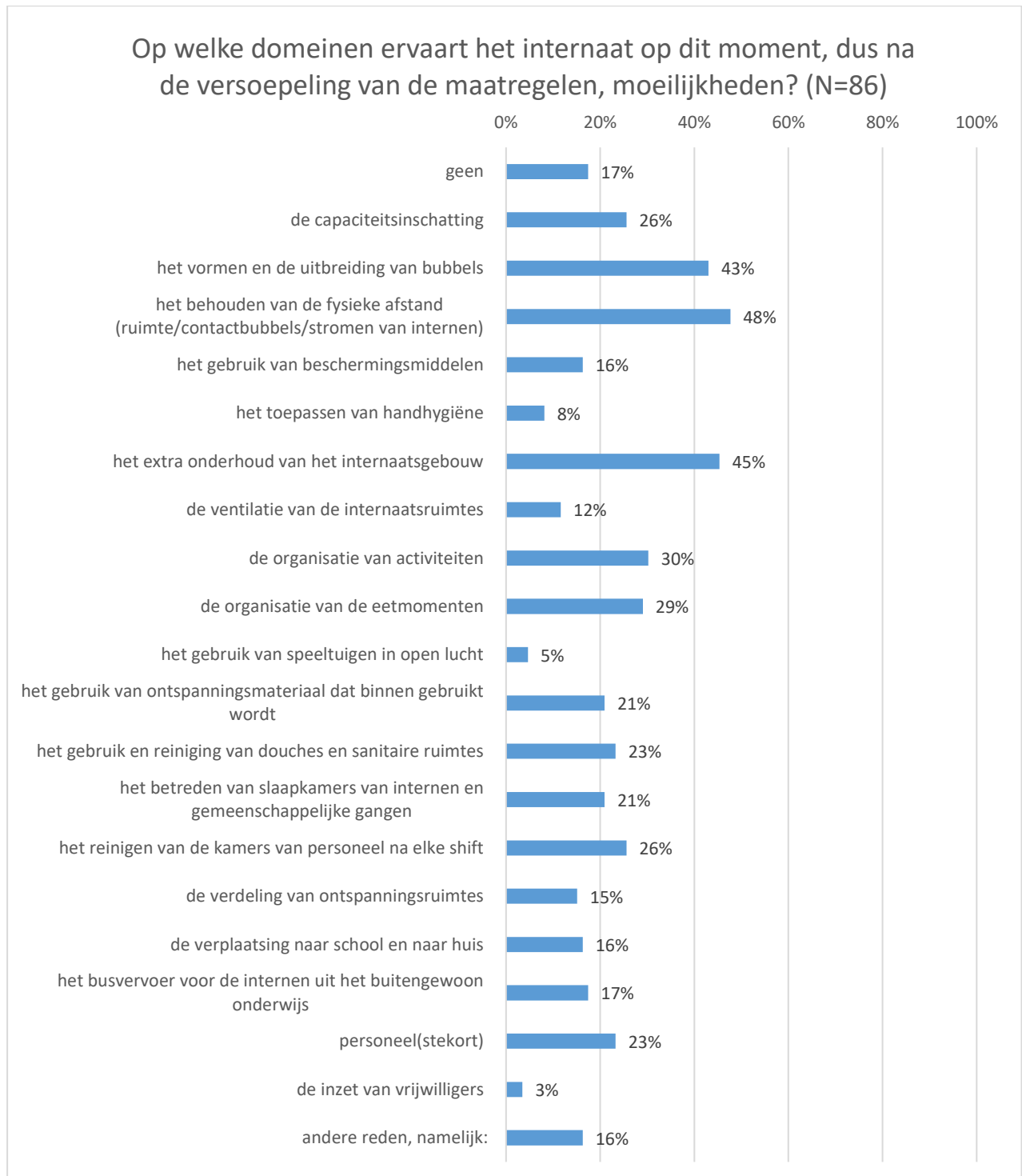
Door de heropstart van scholen zullen (meer) internen opnieuw naar het internaat komen. Eén op drie internaten geeft aan onvoldoende capaciteit te hebben om alle internen die willen komen op een veilige manier op te vangen.

Bij internaten met onvoldoende capaciteit gaat het om een substantieel probleem: 22 internaten geven aan dat het om 25 % of meer van de internen gaat. Onder meer de structuur van het gebouw speelt een rol in het bepalen van de capaciteit.

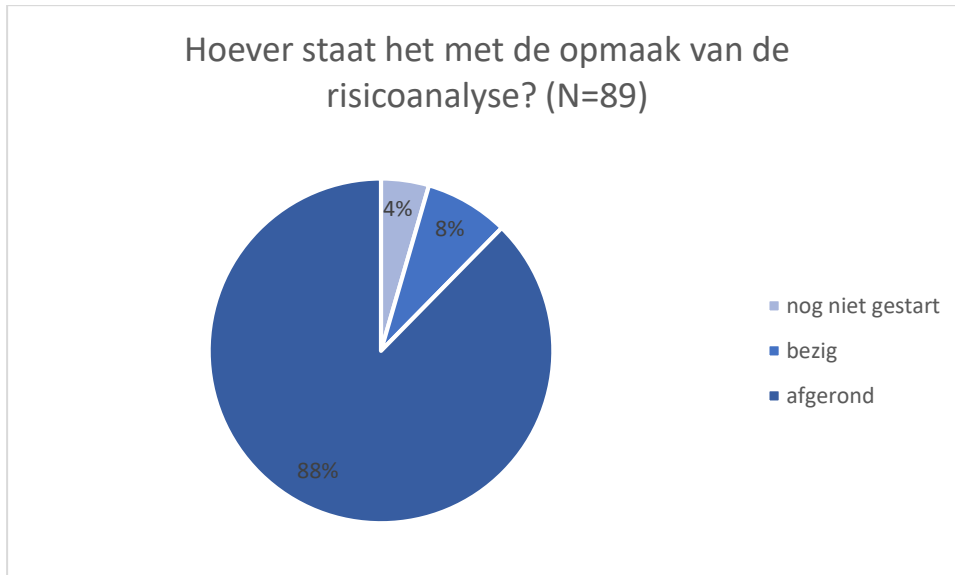

We polsten ook naar de moeilijkheden die de internaten ervaren na de versoepeling van de maatregelen. Internaten signaleren vooral problemen met het behouden van de fysieke afstand (ruimte / contactbubbels / stromen van internen), het extra onderhoud van het internaatsgebouw en het vormen en de uitbreiding van contactbubbels. Ook de organisatie van activiteiten en eetmomenten wordt regelmatig vermeld, net zoals de capaciteitsinschatting, het reinigen van de kamers van personeel en personeel(stekort). 17 % van de internaten geven aan geen moeilijkheden te ervaren. In de open antwoorden wordt verwezen naar onduidelijke, late of tegenstrijdige communicatie van de overheid, de beperkte personeelsomkadering die in deze context nog sterker wordt gevoeld en algemeen het gebrek aan aandacht voor de internaten en het buitengewoon onderwijs (leerlingenvervoer inclusief).

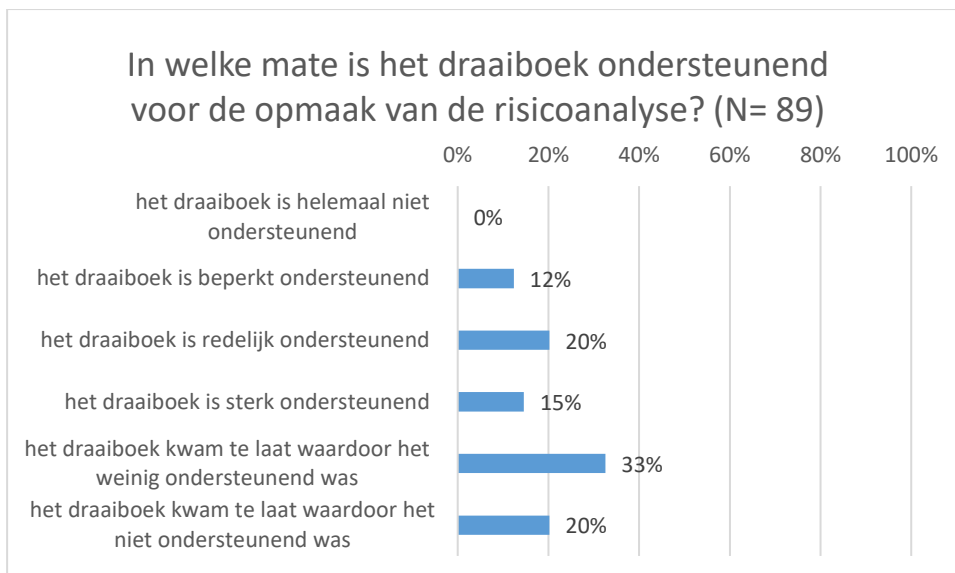

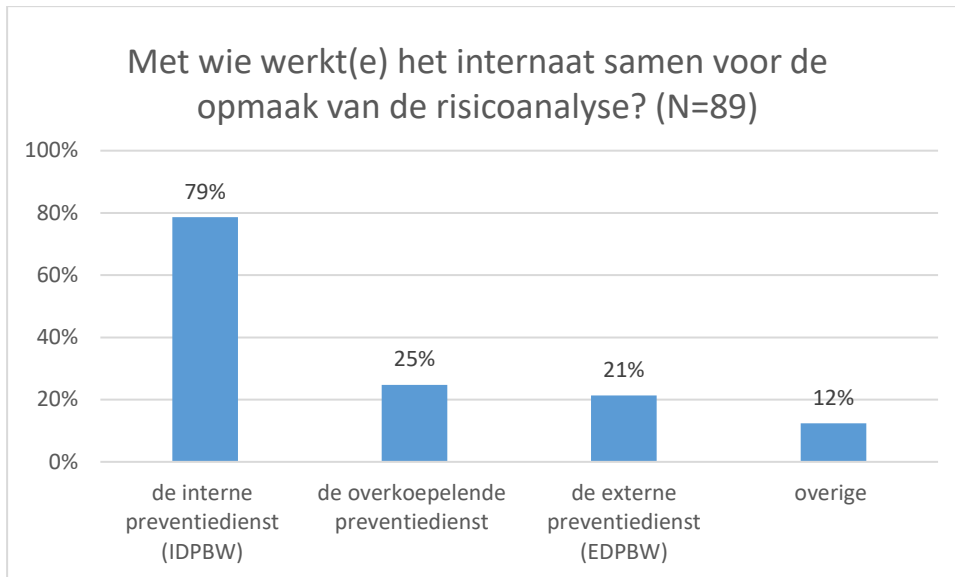
2.4 Opmaak risicoanalyse

Om de uitbreiding van het coronavirus te vermijden, maken internaten een risicoanalyse op. In het laatste luik van de bevraging informeerden we naar de opmaak van deze risicoanalyse. De grote meerderheid van de internaten (88 %) rondde intussen de risicoanalyse af. Een beperkt aantal internaten zijn hier mee bezig (8 %) of startten de opmaak nog niet (4 %).

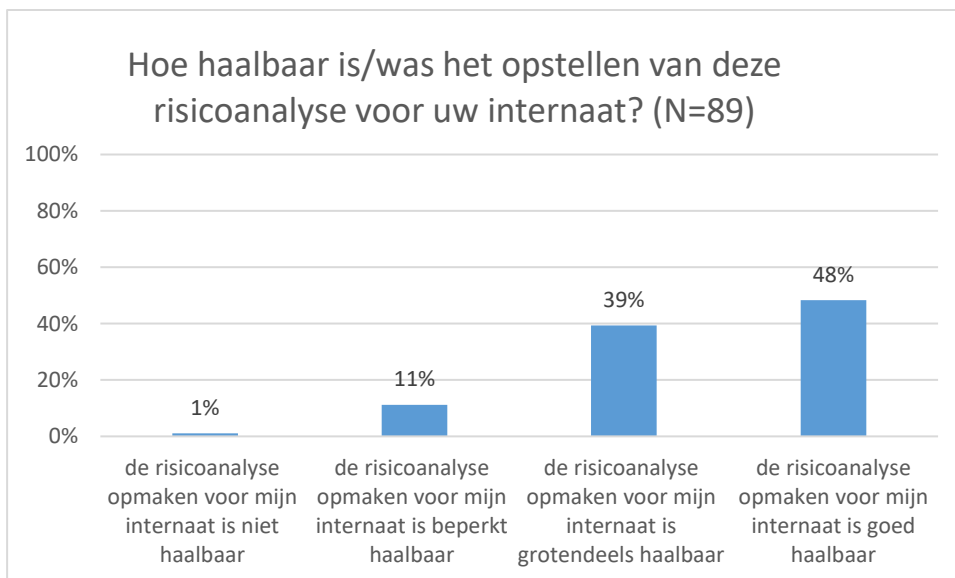

De overheid publiceerde een draaiboek-annex naar aanleiding van de versoepeling van de coronamaatregelen. Een minderheid van de internaten (35 %) ervoeren dit draaiboek als redelijk tot sterk ondersteunend. De overige internaten (65 %) ervoeren het als weinig of niet ondersteunend. De late verschijning van het draaiboek werkte dat in de hand.

Vier op vijf internaten werkten samen met de interne preventiedienst voor de opmaak van de risicoanalyse. Met de overkoepelende en de externe preventiedienst werkten de internaten in veel mindere mate samen: respectievelijk 25 en 21 % van de internaten.

De grote meerderheid van de internaten acht de opmaak van de risicoanalyse als grotendeels (39 %) of goed (48 %) haalbaar. De elf internaten waarvoor de opmaak beperkt of niet haalbaar is, geven als redenen hiervoor vooral de weinig internaatsspecifieke en wisselende richtlijnen of de variabele aanwezigheid van internen.

2.5 Vragen en bezorgdheden

Tot slot konden de internaten hun vragen en bezorgdheden delen. Dit gebeurde schriftelijk en telefonisch.

Internaten uiten een resem aan bezorgdheden die duidelijk zwaar wegen. De laattijdige communicatie leidde in veel internaten tot grote frustraties. Internaten voelen zich vergeten en in de steek gelaten door de overheid. Ze maken zich vooral zorgen over het komende schooljaar:

- Zullen er voor volgend schooljaar wel tijdig **duidelijke, rechtlijnige, haalbare en op de diverse contexten van de internaten afgestemde richtlijnen** komen? Krijgen de internaten de kans om hier **inspraak** in te hebben? Als de overheid maatregelen neemt voor de scholen, zal ze dan de ‘internaatreflex’ maken?

‘Waar moeten internen naar toe als scholen in de toekomst contactonderwijs afwisselen met afstandsonderwijs?’

- Vele internaten bleven kinderen en jongeren opvangen bij de start van de coronacrisis. Het duurde lang vooraleer er hier richtlijnen voor kwamen. Beschermingsmateriaal ontbrak eveneens. Ze ervaren de richtlijnen ook als te weinig vanuit het perspectief van het kind tot stand gekomen. En de richtlijnen van onderwijs en welzijn waren verschillend, waardoor kinderen en jongeren niet altijd gelijk behandeld konden worden.

‘Ik ben bezorgd voor de opstart in september. Hoe kunnen we coronaproof starten? Hoe blijven we onze internen dan motiveren om zich te houden aan de maatregelen? Hopelijk komt het draaiboek dan wel op tijd en worden de beslissingen niet om de haverklap gewijzigd.’

‘Ik vind het betreurenswaardig hoe weinig er gecommuniceerd wordt van bovenaf. Er komt weinig tot geen info door en de info die doorkomt is te laat, waardoor het vaak stunt-en-vliegwerk is om alles tijdig rond te krijgen.’

‘Er is weinig tot geen aandacht voor de internaten buitengewoon onderwijs met voldoende nuancering van de maatregelen bij kinderen en jongeren met een diep verstandelijke beperking.’

‘De richtlijnen waren niet opgesteld vanuit het perspectief van kinderen met een beperking uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Kinderen tien weken geen contact laten hebben met ouders is niet te begrijpen. De psychische tol is groot.’

‘Constructies waarbij bepaalde internen die onder welzijn vallen niet naar huis mogen en internen die onder onderwijs vallen wel, leidden in de praktijk tot schrijnende taferelen.’

‘Omdat de jeugdconsulenten op afstand werkten, moesten opvoeders van internaten kinderen en jongeren thuis gaan ophalen.’

- Internaten voelen ook **financieel** de gevolgen van de genomen maatregelen. Wat zal de impact volgend schooljaar zijn? Sommige internaten kregen minder inkomsten omdat er minder internen waren. Wordt er ook voor de internaten in extra middelen voorzien? Internaten geven aan over te weinig **personeelsomkadering** te beschikken. Binnen de huidige context wordt de nood aan extra pedagogische ondersteuning nog urgenter.

‘We zijn een belangrijke schakel en ondersteuner in het onderwijsgebeuren, daar wordt weinig bij stil gestaan. Een internaat is ook geen instelling. We beschikken niet over de specifieke

ondersteuning, omkadering, voldoende personeelsleden voor de opvang van kinderen met een specifieke zorgvraag.'

'Wij hebben te weinig personeel om alle bubbels te bemannen!'

'Wij konden als internaat geen beroep doen op het CLB in deze Coronaperiode.'

'Door de snel wisselende maatregelen in onderwijs schommelde het aantal internen. Personeel dat tijdelijk werkloos was gezet, moest terug in dienst komen en dat verliep chaotisch.'

- Tot slot maken internaten zich ook zorgen over een **gebrek aan ruimte en geschikte infrastructuur** als het aantal internen weer toeneemt. Ook heel concrete zaken zoals de grootte van de bubbels en de organisatie van de eetmomenten komen daarbij ter sprake.

'Bij ons zorgt de school voor de maaltijden van de internen. Als de school moest sluiten, kwamen we plots zonder catering te zitten.'

3 Conclusie

Internaten als veilige haven

Internaten fungeerden de eerste weken van de lockdown als een veilige haven voor vele internen. Voor de internaten uit de steekproef gaat het in totaal om een 1000-tal internen. Slechts één op vier internaten ving geen internen op. Het gaat vooral om kinderen en jongeren uit een kwetsbare gezinsituatie, al dan niet in de sfeer van jeugdhulp (respectievelijk 57 % en 40 % van de internaten verwijst naar deze doelgroepen). In vier op vijf van de internaten die internen opvangen in de sfeer van de jeugdhulp is er afstemming met welzijn of jeugdhulp. Sommige internaten ervaren door het on hold plaatsen van andere diensten zoals thuisbegeleiding veel druk op hun werking. De helft van de internaten die in opvang van deze doelgroepen voorzagen, geeft aan hiervoor voldoende middelen te hebben gekregen.

Internaten tijdens de paasvakantie

In de helft van de internaten uit de steekproef waren er tijdens de paasvakantie internen aanwezig, in totaal bijna 400. Eén internaat uit de steekproef moest internen doorsturen naar een ander internaat. Zes internaten vingen internen op uit andere internaten.

Doorstart van de internaten

Het merendeel van de internaten (61 %) is open gebleven gedurende de lockdown. Bijna alle andere internaten (35 %) zijn geheel of gedeeltelijk heropgestart samen met de heropening van de scholen. Door de verdere heropstart van scholen zullen meer internen opnieuw naar de internaten komen. Eén op drie internaten geeft aan onvoldoende capaciteit te hebben om alle internen die willen komen op een veilige manier op te vangen. Bij internaten met onvoldoende capaciteit gaat het om een substantieel probleem: 22 internaten geven aan dat ze 25 % of meer van de internen niet veilig kunnen opvangen.

We polsten ook naar de moeilijkheden die de internaten ervaren na de versoepeling van de maatregelen. Internaten signaleren vooral problemen met het behouden van de fysieke afstand, het extra onderhoud van het internaatsgebouw en het vormen en de uitbreiding van contactbubbels. Internaten verwijzen ook naar onduidelijke, late of tegenstrijdige communicatie van de overheid, de beperkte

personeelsomkadering die in deze context nog sterker wordt gevoeld en algemeen het gebrek aan aandacht voor de internaten en het buitengewoon onderwijs.

Opmaak risicoanalyse

De grote meerderheid van de internaten (88 %) rondde intussen de risicoanalyse af. Een beperkt aantal internaten zijn hier nog mee bezig (8 %) of startten de opmaak nog niet (4 %). De meerderheid van de internaten (65 %) ervoeren het draaiboek bij de risicoanalyse als weinig of niet ondersteunend. De late verschijning van het specifieke draaiboek voor de internaten werkte dat in de hand. Vier op vijf internaten werkten samen met de interne preventiedienst voor de opmaak van de risicoanalyse. Met de overkoepelende en de externe preventiedienst werkten de internaten minder vaak samen (respectievelijk 25 en 21 % van de internaten). De grote meerderheid van de internaten (87 %) acht de opmaak van de risicoanalyse als grotendeels of goed haalbaar.

Vragen en bezorgdheden

Internaten uiten een resem aan bezorgdheden die duidelijk zwaar wegen en voelen zich vergeten door de overheid. Ze maken zich vooral zorgen over het komende schooljaar: zullen er daarvoor wel tijdig duidelijke, rechtlijnige, haalbare en op de diverse contexten van de internaten afgestemde richtlijnen komen? En krijgen de internaten de kans om hier inspraak in te hebben? Internaten voelen ook financieel de gevolgen van de genomen maatregelen en vragen zich af wat de impact daarvan volgend schooljaar zal zijn. Zal de overheid ook voor de internaten in extra middelen voorzien? Internaten geven tot slot aan over te weinig personeelsomkadering te beschikken, terwijl binnen de huidige context de nood aan extra pedagogische ondersteuning nog urgenter wordt.